

su hrvatski osnovnoškolci znatno bolji u poznavanju jezičnih zakonitosti i pravila negoli u primjeni tih istih zakonitosti i pravila u komunikacijskoj praksi. Odnosno, da poučavanje u hrvatskim osnovnim školama potiče razvoj jezikoslovne kompetencije učenika na štetu razvoja njihove pragmatičke, komunikacijske kompetencije. Te spoznaje čitatelje usmjeravaju na promišljanje, uvijek iznova, o svrsi školskoga poučavanja hrvatskoga standardnoga jezika, ali donose i objašnjenje često slabije uspješnosti naših učenika u međunarodnim istraživanjima (npr. PISA i PIRLS) čitateljske i drugih pragmatičkih jezičnih kompetencija. Osim toga, spomenuti rezultat ukazuje i na potrebu mijenjanja školske obrazovne prakse te opravdava novi predmetni kurikulum koji stavlja naglasak na razvijanje učeničkih komunikacijskih kompetencija u slušanju, govorenju, čitanju i pisanju.

Pokazalo se također, vrlo zanimljivo, da nešto višu razinu obiju jezičnih kompetencija imaju učenici iz kajkavski i čakavski govorećih područja Hrvatske, u odnosu na učenike iz štokavski govorećih sredina. Ti su pokazatelji itekako zanimljivi i poticajni za daljnje istraživanje malo istraženoga, a čini se važnoga, međudnosa hrvatskih narječja i standardnoga hrvatskog jezika u kontekstu

njegova poučavanja u osnovnoj školi. Tako i ova knjiga ukazuje na potrebu znatnijega služenja jezičnim bogatstvom s kojim dijete dolazi u školu – njegova zavičajnoga govora, što je u hrvatskoj metodičkoj praksi davno uočeno, no dosad slabo istraženo.

Osim toga, knjiga objavljuje i istraživanjem dokazanu lijepu i ohrabrujuću spoznaju kako je učenicima do šestog razreda draga nastava iz hrvatskoga jezika. Vole ju skoro najviše – odmah nakon tjelesnoga odgoja. Vraća nas taj učenički osjećaj na danas često zaboravljenu mudrost o njegovanju zdrava duha u zdravu tijelu.

Svime spomenutim ova će knjiga svojim čitateljima – a bit će potrebna i vrijedna studentima, učiteljima, nastavnicima, profesorima i stvarateljima obrazovne politike – donijeti dobar uvid u dječje jezično zrenje te u mogućnosti blagotvornog poticanja toga zrenja. Otkrit će i neke procjepe školskoga jezičnoga odgoja i obrazovanja, no donijet će i vrijedne spoznaje o mogućnostima njihova premošćivanja kreativnom i poticajnom nastavom u igri i u radosti učenja. Itakako je hrvatskoj jezikoslovnoj literaturi potrebno takvo štivo.

Jelena Vignjević

JEZIK JE NOSITELJ IDENTITETA

Navedenom je naslovnom rečenicom šestorujanski broj Glasa Koncila (nad)naslovio svoju dvostraničnu rubriku Mladi mladima, a u povodu Međunarodnog dana pismenosti i Europskog dana jezika koji se obilježavaju 8. odnosno 26. rujna. (Jezik je nositelj identiteta, Glas Koncila, god. 59., br. 2411., str. 18. – 19.)

Uvodno se naglašava da je „bogatstvo materinskog jezika neprocijenjivo“ jer „unatoč tuđicama koje se iz dana u dan pojavljuju u našem svakodnevnom govoru, ključno je prepoznati ulogu koju ima hrvatski jezik u našem životu i koju je imao tijekom našeg odrastanja“. Budući da tuđice i novotvorenice, pretežno one iz engleskoga govornog područja, najlakše i najbrže prodiru u hrvatski jezični korpus preko mladih govor-

nika (opširnije vidi: Nika Čunović, 2015., Neologizmi u časopisima za mlade: semantika, rječotvorba, dinamika mjere, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka), autori potiču (mlade) čitatelje na nastojanje očuvanja jezika, s obzirom na to da je „uporaba materinskog jezika u svakom dijelu života velika (je) povlastica“, upućujući pitanje: „Tko smo bez njega?“

Uz teološke reference na jezična pitanja (Kula Babilonska i „brkanje“ jezika) u jezičnoj se „duplerici“ obrađuje nekoliko tema. Ponajviše se (kritički) obrađuje „lijenost“ govornika hrvatskog jezika, ali i okrnjenost hrvatskog jezika u hrvatskom javnom prostoru, „pogotovo kada u javnom prostoru redovito slušamo tzv. ‘hrenalleski’“ te prodor leksema razgovornog jezika, umjesto službenja standardom. „Naš najjači dio nacionalnog indentiteta postao je predmet poruge i podsmijeha“ ističu autori pitajući se „je li hrvatski zaista toliko ‘ružan’ ili ‘malen’ da ga se trebamo odreći?“

Suvremena je tehnologija sve važniji uzročnik prodora tuđica u hrvatski jezik, smatraju autori, upozoravajući na prekomjernu ustaljenost tuđica u nekim jezičnim područjima (poput športskog žargona), ali i potičući mlade govornike na pronalazak zadovoljavajućih jezičnih rješenja, navodeći pritom *zatipak* kao uspješnu zamjenu za *tipfeler*.

Autori se dotiču i uloge katoličkog svećenstva u očuvanja hrvatskog jezika kroz povijest, od Kašičeve slovnice tiskane u Rimu 1604. i Habledićeva Dictionara do Belostenčeva Gazofilacija i Katančićeva prijevoda Biblije na hrvatski. O doprinosu katoličkog klera u očuvanju hrvatskog jezika svjedoči činjenica da su Bartol Kašić i Juraj Habledić bili isusovci, Ivan Belostenec pavlin, a Matija Petar Katančić franjevac. Autori navode i da su „razvoj europskih jezika obilježili prije-

vodi Svetog pisma koji su tako utjecali na njihovo očuvanje“, poput Lutherova njemačkog prijevoda ili engleskog prijevoda 1611. koji „pridonosi razvoju standarda engleskog jezika.“

Opisuje se i liturgijska jezična problematika – armenski, aramejski, crkvenoslavenski i grčki jezik imali su povlasticu bogoslužja uz latinski kao službeni jezik sve do konstitucije Drugog vatikanskog sabora „Sacrosanctum concilium“ (1963.), kojim je omogućena liturgija na narodnim jezicima. Unatoč određenim otporima deuniverzalizaciji bogoslužja njegovom delatinizacijom, liturgijska slavlja danas se održavaju na brojnim živućim jezicima, kao i na latinskom (tzv. Tridentska ili Tradicionalna latinska misa). Nije, stoga, neočekivano što suvremena jezična problematika zadobiva svoj prostor i u jednim katoličkim novinama, koje su i same odigrale važnu ulogu u očuvanju hrvatskog jezika za „hrvatske šutnje“ tijekom jugoslavenske „srpskohrvatske“ politike XX. st. Dovoljno je sjetiti se dopisnice tih novina, novinarkе, kritičarke, prevoditeljice, pjesnikinje i polemičarke Smiljane Rendić koja je zbog svog članka „Izlazak iz genitiva ili drugi hrvatski preporod“ u Kritici (br. 18., 1971.) 1973. bila osuđena po čl. 118. Kaznenog zakona SFRJ i prijevremeno umirovljena. (Opširnije vidi: Davor Dijanović, 2014., Smiljana Rendić: primjer neustrašivosti u borbi za hrvatski nacionalni, vjerski i kulturni identitet, *Obnova*, god. 2., br. 2., str. 99. – 105.) Tim više što se svaka mjesna i narodna Crkva svoje riječi „ne može odreći, jer bi time izdala sebe.“ (Drago Šimundža, 1988., *Jezik u službi Crkve i Crkva u službi jezika*, Crkva u svijetu, god. 23., br. 2., str. 97. – 99.)

Dominik Tomić